

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO: 50376.19

ADI: 19 Mayıs

CİLT:

SAYI: 5

YIL: 1936

M A R T 1936

19 MAYIS

SAMSUN HALKEVINİN AYLIK DERGİSİ

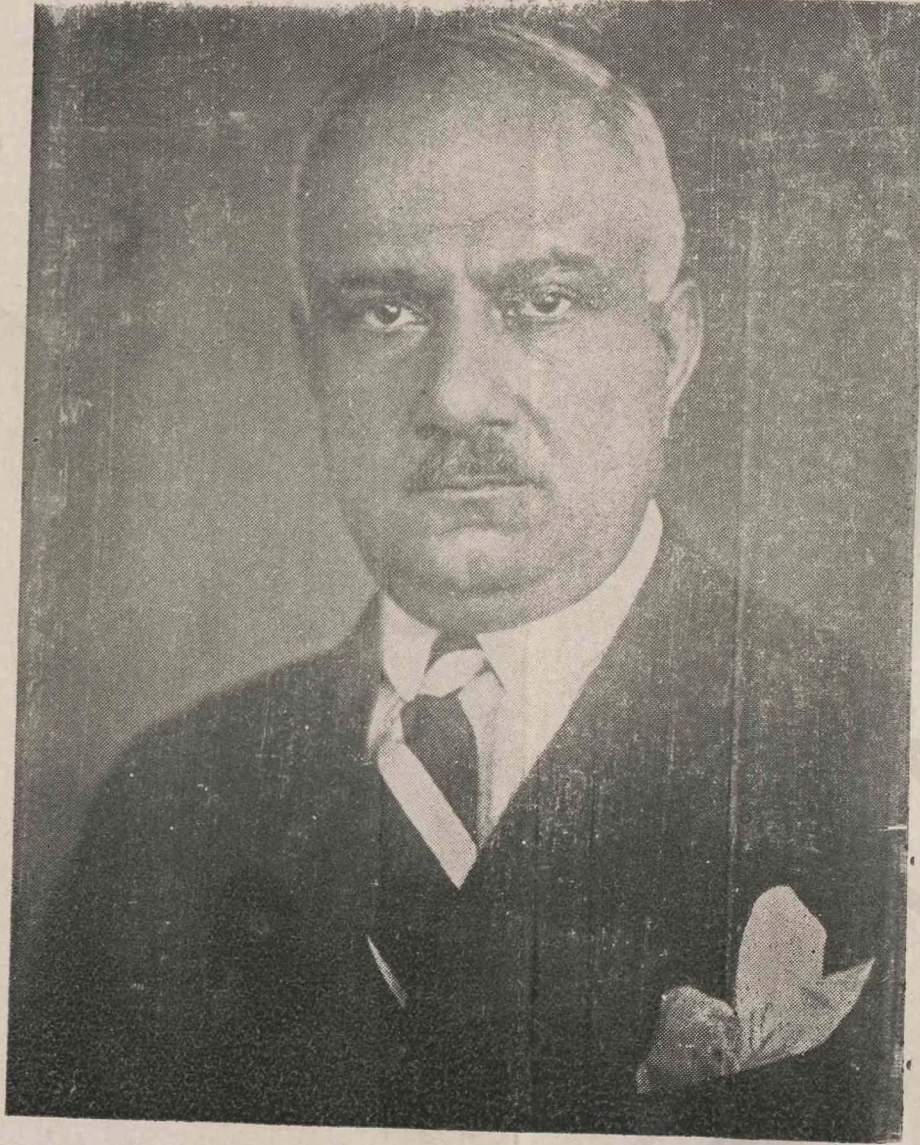
Sayı : 5

İÇİNDEKİ YAZILAR

Halkevleri	R. Peker
Biziz	A. Ertan
Halkevlerinin Ödevi	C. Gültekin
Tel yazıları	***
Halkevi	A. Ertan
Söylev	Dr. Ertuğrul Baykal
Dil Devrimi	H. Nezihi
Köyümün Akşamı	S. Aytekin
Endüstri	M. Özman
Ne varsa hep denizin	R. Fikret
Müzik	Kılıç Kökten
Ata Sözleri, , ...	***
19 Mayıs	G. N. Arı
Halk Edebiyatı	H. N.
Maniler	S. Aytekin
Lâdikte evlenme töreni	S. Erer
Yerli ilaçlar	S. N. Doğançay
Haberler, hareketler	***
Bir yılda neler yaptık	***

Güneş Basımevi -- Samsun

5037619
1936-5

23 Şubat Töreninde Ankara Halkevinde Önemli Bir Söylev veren
C. H. P. Genel Sekreteri ve Kütahya Saylavı

RECEP PEKER

M A R T 1936

19 MAYIS

SAMSUN HALKEVINİN AYLIK DERGİSİ

H a l k e v l e r i

R. PEKER

Halkevlerinin kuruluş yıldönümünü kutlamak için yapılan töreni ve yeni 33 Halkevinin C. H. P. Genel Sekreteri R. Peker bu söylevle açmıştır.

Arkadaşlar,

Bugün yurttta Halkevleri açılışının dördüncü yılını kutlamak için toplanmış bulunuyoruz. Bu toplamış yalnız Halk Evlerinin geçmiş çalışma devirlerinin hatırlanması için değildir. Bugün yurt içinde büyük Kemalist ülküyü yayıcı olan bu önemli ve değerli ulusal teşkilâta yeniden 33 Halkevi daha katılacaktır. Biz aynı zamanda bunların hayata doğuşlarını ve çalışma devrine girişlerini de kutluluyoruz.

Arkadaşlar,

Bu münasebetle geçirdiğimiz dört yıllık Halkevleri yaşayışının yalnız dördüncü yıla ait olan çalışmalarının genel bilânçosunu gözden geçirmekte bir fayda görüyorum.

Yalnız bu son yıl içinde 103 Halkevinin çatıları altına iki milyon 109 binden fazla yurttaş girmiş, evlerin ışık saçan ve kuvvet yapan çalışmalarından istifade etmiştir. Halkevi çatılarının altı bu milyonlar kütlesinin biri ötekini tamamlıyan müşterek çalışmalarının heyecanı ile kaynaşmıştır.

Arkadaşlar,

Bu yekûnu yalnız mücerret bir rakam olarak gözönüne alınca insan bunun değerini kavramakta, önemini ihata etmekte biraz müşkilât çekebilir. Fakat bu rakamın 103 Halkevimizin içinde bulunduğu Türk şarları ve kentleri nüfusunun yekûnu ile karşılaştırınca işin ehemmiyeti tebarüz eder. Halkevlerimizin çalıştığı il ve ilçe merkezleri

olan Türk şarlarında ve kentlerinde yaşayan yurttaşların yekûnu iki milyon 380 bindir. Şu halde aşağı yukarı bütün yurttaşların nüfusu yekûnu kadar insan Halkevlerinde yetiştirici veya yetiştirip aydınlatıcı ve istifade edici sıfatıyla Halkevlerine katılmıştır. Bu nisbetin ayalet merkezi olan Ankara'ya ait kısmı daha çok övülerek söylemeğe ve işitmeğe değer bir mahiyet arzeder.

Son sayımda Ankara'nın 125 bin nüfusu taşıyan bir şehir olduğu anlaşılmıştır. Bu son yılda Ankara Halkevinin çatısı altında konferans dinlemek, kitap okumak, konser dinlemek, dersanelelerinde verilen çeşitli derslerden faydalanmak, gösteritleri seyretmek güzel san'atlerde sosyal yardımda, köycülükte spor, dil, tarih işlerinde çalışmak hâsılı Halkevinin 9 kolunun çalıştığı bütün istikametler üzerinde dimağın bir parça daha aydınlatmak ve Atatürk ülküsüne inancını biraz daha beslemek amacı ile 300 bin yurttaş toplanmıştır ve çalıştır.

Ankara Halkevine devam eden yurttaşların yekûnu Ankara şehri nüfusu yekûnunun iki buçuk mislidir. Bu nisbetlerden halk yığınlarının ulusal alanda yetiştirici vasıtalarından istifade etmek ve yeni hayata uymak için sıcak bir ilgi ve tehalük ile koşmakta olduğu neticesini çıkarırız.

Halkevlerine ait olan bu görüşümüz parti çalışmalarının başka sahalarında aldığımız neticelerle de kuvvetleniyor.

Biliyorsunuz muhtelif vesilelerle yurdun dört bucağında halk kürsüleri açıyoruz. Parti çalışmaları ile ulusal muhitin her tarafında yeni devrin ülkü-

sünü yaymak için biribiri ardında konferanslar tertip ediyoruz. Bütün bu çalışmalarda halkın konferansların verildiği salonlardan ve meydanlardan taşan rağbetini ve ilgisini görüyoruz.

Bu manzara Türk ulusunun iyiye ve doğruya doğru çekiş ve götürüş çalışmalarına intibak hususunda ne kadar sıcak bir istidatla mahmul olduğunu göstermek bakımından insana övünme ve istikbal için güvenme duygularını aşıyor. Fakat bu coşkun ve heyecanlı ilerleme arzusunun tamamen yerine getirebilmek ve bu iştiağı beslemek için yetiştirici unsurların daha çok nisbette Halkevleri çalışmalarına katılmaları lâzımdır.

Ulusal çalışmalarda faydalanmağa ve yetiştirmeye muhtaç olanların ve bunu isteyenlerin bu çokluğu karşısında öğretici, yetiştirici ödevini yerine getirmek üzere Halkevlerinde halk için çalışmakta olanların azlığından içlenmemek ve üzülmemek kabil değildir.

Arkadaşlar, bugün bu yolda idealin sıcaklığını ve heyecanını yürütmek için Halkevlerine yazılmış olan yurttaşların sayısı beş bini kadın olmak üzere 55 bindir. Halbuki Halkevlerinin bulunduğu yerlerde halkı yetiştirici değerde ve bilgide olan Türk vatandaşlarının sayısı bu 55 binden bir kaç misli fazladır. Bazılarımızda bir eksik ve yanlış duygu var : — bu iş yapılıyor onu yapanlar vardır bu alanda bizim vazife almamıza ihtiyaç yoktur — diyorlar.

Arkadaşlar, bu zihniyet yanlıştır. Hayat devamlı bir mücadeledir. Bilhassa içinde yaşadığımız devrin hayatı her alanda misli görülmemiş çetin mü-

cadele safhaları arz ediyor. Bu savaştan ak yüzle çıkmak için her birimizin tek insan olarak yetişmesi kâfi değildir. Yetişmiş olanlarımızın geride kalanları yetiştirmeye koşması lâzımdır.

Hiçbir mücadelede bir tek kuvvet damlası bile fazla sayılmaz.

Arkadaşlar, tek inssın olsun, küçük insan cemiyetleri demek olan ailenin olsun herkesin kendine göre derin bir hayat teminatı kaygusu vardır. Kendi tek hayatımıza bakalım, kuvvetten dermandan düşeceği yaşımızın ilerlediği zamanları düşününüz. O devirlerde istirapsız ve işkencesiz yaşamak, sona kadar hayatın zevklerini tadabilmek için önceden imkân hazırlamağı hayatımızın en genç devirlerinde gözönünde tutarız.

Vine düşünüyoruz ki tek hayatımızda olduğu gibi varlıkları, şerefleri ve güler yüzlülükleri bize bağlı olan ailemizin ve çocuklarımızın istikbali maddî manevî her vasıta ile temin edilmiş olsun. Günlük hayatımızdan ayırabildiğimiz refah unsurlarını ilerisi için artırıp saklamak isteriz. Bu, hem de vicdânî insanlık bakımından çok yüksek bir duygudur. Fakat arkadaşlar bize tek varlığımızın ve aile diye tanıdığımız mukaddes varlıkların ilerisini düşündüren bu duygu, her tekimizden ve ailelerimizden başka bunların hepsinden üstün bir varlık olan ulus içinde işlemelidir. Hepimiz hiç olmazsa kendimizi ve çocuklarımızı düşündüğümüz kadar ulus varlığının hayat teminatını da düşünmeliyiz. Bunun için de ulusa birlik ve beraberlik terbiyesi vermeğe ve halkımızı derin bir halk ruhunun heyecanı içinde yeni hayatta yükseltmeye

çalışan Halkevlerinde vazife almamız lâzımdır. Bu vazifenin bütün karşılığı nihayet haftada bir kaç saatimizi bu işe vermekten ibarettir.

Şahsî hayat teminatımız eksiksiz yerinde olsa bile ulusun birlik hayatı lüzumu kadar kuvvetli olmadıkça hiç değeri ve faydası yoktur.

Memleketimiz, bizi anlamayanların dediği gibi, tabii menbaları kuvvetli, ormanları bol, madenleri kıymetli fakat değerli insanlardan mahrum bir yurt değildir. Türkiyede ulusun işlerini kucağıyla başaracak ve nihayet ulusal birlik çalışmasında bütün yurt çocuklarına ön olacak onlara ışık gösterecek derecede yetişmiş insanların adedi bu ihtiyaca yetecek dereceden çoktur bile.

Muallimlerimiz, memurlarımız, doktorlarımız, mühendislerimiz, avukatlarımız bunların hepsi bu yurdun müşterek fedakârlığı neticesinde okutulup yetiştirilmiş vatan çocuklarıdır.

Ergin ve yetişkin olanlarımız yalnız kazançlarından devlete bir vergi ödemekle, yalnız muharebe olduğu zaman cepheye gitmek veya evlatlarını göndermekle yurda karşı borçların tam olarak ödemiş sayılmazlar.

Bugünkü Türk ulusunun hepsi birbirine dayanan ve hepsi birbirine inanan büyük ulusal bir kütle olarak yetişmesi lâzımdır. Bunun için kendinde bir başka yurttaşına verecek bilgi ve inan sermayesi olan herkes mikyası küçük fakat değeri büyük bir zaman vergisi ile millî borcunu ödemelidir.

Arkadaşlar, hayat mücadelesinin en hararetli ve en çetin devirlerini yaşıyoruz, demiştik. Kaldı ki, biz ulusca bu

mücadelenin icap ettirdiği kuvvet unsurlarını tam olarak bünyemize toplamak için başka yetişkin unsurlara nisbetle kâfi zaman da bulmuş değiliz. Bu bakımdan yakın geçmişte büyük zamanlar kaybetmiş bir milletiz. Bu geçmiş zamanları telâfi etmek için şimdiki ulusal çalışışta daha hızlı bir gidişle parlak istikbal günlerinin mesafesini kısaltmak mecburiyetindeyiz.

Başka yanlış bir zihniyet daha var. Yetiştirme ödevi sade hükümetindir. Koruma yalnız hükümetindir, bir yurdu yalnız ordu korur. Bir yurdun evlâtlarını yalnız hükümetin mepleleri yetiştirir, bir yurdun ekonomi alanında güler yüzlülüğünü temin edecek vasıtaların yalnız devletin ekonomik teşkilâtı yapar.

Hayır arkadaşlar, içinde saydığımız günün hakikî mânasında güçlü bir ulus olmak için yalnız bu resmî çalışmaların verimi kâfi değildir.

Mektepler âlim yetiştirir, teknisyen yetiştirir, san'athâr yetiştirir. Ordu müsbet surette yurdumuzun topraklarına ayak basmış olan düşmanlarla göğüs ve silâh muharebesi yapar. Halbuki bu klâsik mektep yetişmesinin yanında bir ulusal yetişme ve yetiştirme vazifesi vardır. Halbuki bu klâsik cephelerdeki ordu muharebesinin yanında tesirleri peşin görülmeyen, fakat tahribatı filî düşman istilâsından daha az olmıyan, devamlı bir hayat mücadelesi cephesi vardır. Bir milletin ekonomik kuvveti için yalnız istihsal vasıtalarının mükemmelliği yetmez, bizzat milletin kendisinde millî ekonomi anlayışının kökleşmesi lâzımdır. Ulus ordularının cephelerde muvaffak olması için de mektep

terbiyezi ne olursa olsun yurt çocuklarının günün hayat mücadelesi cephesinde başarılı olmaları için de hatta ekonomikal çalışmalarda varılan müsbet neticelerin yurdun hakikî saadetini temin edebilmesi için de bütün bu kuvvet, ve çalışma cephelerinin arkasında, bütün bu mefhumları anlayan bütün bu cepheleri sinisinin duygusu ve sıcaklığı ile besleyen kütleleşmiş ulusal bir birlik cephesi lâzımdır. Maddî kuvvetlerin zenginliklerin, ilmin, tekniğin ve sanatın hayat savaşında rolleri büyüktür. Fakat bütün bu maddî unsurları bugünün hayatı içinde yeter vasıta saymak tehlikeli bir hatadır. En büyük tılsımlı kuvvet millî birlikte, beraberlikte ve bunun yapacağı millî bütünlüktedir.

Halkevlerinin çalışması, birbirini anlayan ve büyük mefhumlarda birbirlerine dayanan bir kütle yaratacaktır.

İnanı, sükûnu, galeyamı, heyecanı bir kütle... Yurda zarar getirecek büyük vakalar karşısında beraber ayaklanıp, büyük tehlikeleri beraber karşılamak duygusu ile hareket eden bir kütle... Onun için yurttaşlara Halkevlerinin herkese sıcak sinisini açmış bekliyen çalışma saflarında şerefli yerini almağa çalışıyorum.

Sözlerimi bitirirken bugün yurttaki yeni açılmakta olan 33 Halkevinin adlarını okuyacağım:

ACIPAYAM, AKHİSAR, ARTON, AVANCIK, BABAESKİ, BANDIRMA, BİRECİK, BOLVADI, BOR, ÇAPAKÇUR, ÇARŞAMBA, DDVELİ, DEVREK, ELBÜSTAN, EREĞLİ, (KARA DENİZ), FETHİYE, GEBZE, GELİ-

BOLU, GERZE, GÖNAN, HARPOT, İSKİLİP, KİLİS, LÜLEBURGAZ, NEVŞEHİR, NİKSAR, SALİHLİ, SİVEREK, TURGUTLU, VALOVAÇ, SAFRANBOLU, ZİLE.

Ankara Halkevinin sahnesinden hepinizin müşterek duygularımıza tercuman olarak yeni çalışma hayatına doğan bu 33 Halkevinde vazife alacak arkadaşlara sıcak ve samimî duygularla elimi uzatarak kendilerini selâmlarım.

Eski Halkavi arkadaşlarınıza sıcak sevgi ve selâmlar ve teşekkürler volarım.

Nereden hangi rüzgâr eserse essin, havat hangi tecellisini ne tarzda gösterrirse gösterrsin ve hadiseler nereden kopup ne kadar geniş fırtanalar halinde ynrduumuzun başında patlarsa patlasın, Kamâlist rejiminin bunların hepsine mukavemet edecek bir hayatiyeyi varvardır.

Ulusal birlik cephesini her gün biraz daha kuvvetlendirelim. Size son söz olarak salonumuzu süsliyen levhalardan büyük bir inkılâp sözünü tekrarlayacağım : Bu yolda parolamız şudur ; « Dağılan çöker, daima bir, daima toplu »

B i z i z

Ali Ertan

Yıldırıma sorunuz bizim akınımızı,
Engelleri devirdi oklarımızın hızı,
Yer yüzüne ışığı ilk önce yakan biziz.

*

İlk Türke açılmıştır, hayatın ilk beşiği,
Türk elile sallandı soysallığın beşiği,
Dünyanın her yanına şahlanıp akan biziz.

*

Tanımayan kalmadı Türkün Atatürkünü,
Bize o yaratmıştı yaşadığımız günü,
Ona her sevgimizi candan bırakan biziz.

Halkevlerinin Ödevi

C. Gültekin

Bilirsiniz ki güzel ve güçlü Türk ilimiz ; yüreğinin en gizli yerlerinden kopup gelen zorlu bir tepreniyle yerinden oynadı. Büyük Türk yurdunun dört yönünde ulusal bir kalkınma var. Türk ulusu yatağından taşan bir ırmak gibi çağlıtlarla akıyor, taşıdığı hayat suyu ile ülkü tarlasını suluyor.

Kültür mabudu Promete zincirlerini parçaladı, atamlık için saklı duran odu ateşi gökten yere indirdi.

Büyük Türk ulusu şimdi bir dev gibi gerine, gerine ayağa kalkıyor ; başını göklere yükseltirken ayağının zoru altında bastığı yerler sarsılıyor. Uluslar tarihinde daha bir çşine, bir benzerine rastlanmıyan bu yüksek kalkınma ; Türklüğün tanrısal, göksel bir silkinişle kendi üstüne çöken karabulutların arasından bir güneş gibi yeniden doğmuştur bu öyle bir doğuş ki evreni yarandır, öyle bir doğuş ki sarsıntısında boraların, fırtınaların yaratıcı güresi vardır.

Bu uyamış, Türk ulusunun kendi benliğini alması, orukal güçlerini toplaması, özet olarak bütün kuvveilerle yeniden kendini bulmasıdır.

Bergsonun (dirilik hızı - elan vital) dediği zorlu bir atılış ki Türklüğü, türk dünyasını ; baştanbaşa yeni canlılıklara yeni varlıklara, yeni yaşayışlara ulaştırıyor ...

Bütün ulusça bu yeni hayata ulaşırken ; zamanları kısalttık, tarihleri alt üst ettik, bir anda bütün devrimleri yaparak kurtuluş pınarlarına kavuştuk.

Bu devrimler, bu dönenler arasında yarattığımız ve yaşattığımız izerlerde bir de (Halkevleri) dir.

Halkevleri, Türk cemiyetini yükseltmek, Türk cemiyetini inceltmek, onun verimini çoğaltmak için açılmıştır.

Valnız şurası bilinmelidir ki biz daima yaşayışın akışına ; kısa bir anlatışla hayatın realitesine dayanmıktayız. Onun için büyük önderin bu çığırda da açtığı yolların izinden ve üzerinden yürüyoruz

Her türlü toplantıların, sosyal gidişlerin, ulusal hareketlerin, kültürel yürüyüşlerin özeği, gözesi kaynağı Halkevleridir.

Cumuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Recep Pekerin dediği gibi : Halk evleri birbirine inanan, birbirini tamamlayan insanların, tek, tek kalmaktan kurtulacakları ulusal birlik kaynağıdır.

Biz Halkevlerinin arkadaşlık havasile ısınan çatıları altında ; milletimizi tek olmaktan çıkararak kaynaşarak katılaşılarak, cemiyetleşerek bir granit kütle halinde daima ileriye götüreceğiz.

Halkevlerinin Dil, Ar, Sosyal Yardım Spor, Müze, Gösterit, Köycüler, Halk dershaneleri, yayın gibi dokuz şubesi her yurttaşın dileğine, isteğine kapasitesine cevap vermekle beraber partimizin sembolü olan altı okun arkasından doğan bu dokuz yıldız ; yurdumuzun bütün sosyal ihtiyaçlarını, bütü kültürel varlıklarını da başaracak ve yaşatacaktır

Eğer yüksek ve genç Cumuriyetimizin evrenleri tutuşturan çağdaş ulusları bile şaşırtan dönenmemizin yerleşmesini kökleşmesini diliyor ve isteyorsak öz evimizle Halkevi arasında hiçbir ayrılık ve gayrılık gözetmemeliyiz.

Her alanda çalışan işçi, işyar, öğretmen, doktor, avukat, tecimer, kadın, erkek her yurttaş özününün, çağının,

vaktinin bir bölümünü bir kısmını bu sosyal ve kutsal yuvaya ayırmaya ve vermeye borçludur.

Kişisel, kıskanç düşünceleri bir yana bırakarak, benliğimizi, olanca gücümüzü bu evlerin yaşamasına harca-

mamız ; hepimiz için başta gelen ödevlerden bir olmklıdır.

Son söz olarak diyeceğiz ki Halkevlerine öz evimiz gibi bağlanalım, onun yücelmesi ve yükselmesi için varımızı yoğumuzu, özbenliğimizi harcıyalım..

TEL YAZILARI

Halkevlerinin beşinci açılış yıldönümü ilgisiyle Cumur Başkanımız Atatürk'e ve C. H. P. Genel Sekreteri Recep Pekere Halkevimiz Başkanı tarafından çekilen saygı telleriyle gelen karşılıklarını bu sayfaya derin bir kıvançla koyuyoruz.

ATATÜRK

İSTANBUL

Ülkü yolunda ilerleyen Halkevlerimiz beşinci yıldönümünü kutlularken bu yolu açan yüce varlığınız önünde saygı ile eğilir sonsuz sevgilerimizi sunarız.

Halkevi Başkanı

Dr. E. Baykal

Dr. E. Baykal

Halkevi Başkanı

SAMSUN

C. Halkevi Bayramı münasebetiyle bana karşı gösterilen temiz duygulara teşekkür ederim.

K. Reiscumhur

ATATÜRK

Recep Peker

C. H. P. Genel Sekreteri

ANKARA

Bilgi ve erdemlik yolunda ilerleyen ve çevrede faydalı bir varlık halinde çalışmayı en kutsal ödev bilen Halkevimiz beşinci yıldönümünü sevgi ve saygı ile kutlar. En derin saygılarımla.

Halkevi Başkanı

Dr. E. Baykal

Halkevi Başkanlığına

SAMSUN

Yurtta Halkevleri açılmasının yıldönümünü ve 33 Halaevinin ulusal bünyede yer alması münasebetiyle yapılan ilgili çalışmalarınıza takdirle kaydedirim.

Bu güzel gün münasebetiyle partilerini anan bütün arkadaşları candan kucaklarım.

C. H. P. Genel Sekreteri

R. Peker

Halkevi

Ali Ertan

Tutuşun bu güneşin altında kavrulunuz,
İnkılâbın içinde erir demir, kaya, buz.
Işığa susamayın işte başlarda ışık,
Yıllar var ki gözümüz bu ışığa alışık.
O ışık tanrı gibi kapladı her acunu,
Tanır bu gökler onu, tanır evrenler onu.
Ululuğa bakarken sevgide olmaz sınır,
Bu Çatının altında her üşüyen ısınır.
Bakin burdan güneşe bakan gözler kamaşır,
Ona inanimızı göz bebeğimiz taşır.
Yıl geçtikçe güçlenir sevgimiz ülkü diye,
Sevdiğimiz dünyanın en büyük Türkü diye.

Bir çatı altındayız evimiz yaşıyacak.
İçimiz bu varlığın gücünü taşıyacak.
Ulusal duyguların en tözün bir çarpışı,
Onaltı milyon kanda sel olan bu akışı,
Gelmesin akıllara onu damla ayırmak,
Halkevleri bunları toplıyan büyük ırmak.
Dokuz kola ayrılır irdesi bir olutkan,
İnanlara çetidir bu kollar ululuktan
Halkevleri : Güzellik, iyilik ocağıdır,
Halkevleri : Ulusal duygunun kucagıdır.
Halkevleri süzer hep tortulaşan kanları,
Doğru yoluna koyar boş dolayan kanları.
Halkevleri bu yurdun bir devrim kaynağıdır,
Üşüyen yüreklere kızgın inan dağıtır,
Kötü duygular burda verilir çelik örse,
Bu ışığın altında açılır gözler körse.
Yolumuzu saramaz üzüntü gibi tasa,
Burda bağlı değiliz ne altına, elmasa.
Bağlıyız ta yürekten Atatürkle ulusa,
Tutgunuz gökler gibi biz ondaki her usa,
Birer örgesi olduk işte ulu varlığın,
Birer örneği olduk her işe uyarlığın.
Ülkümüzün yolunda ne varsa kıracağız.
Kötü düşüncelere her gün haykıracağız.
Koşuyoruz ileri baş döndürücü hızla.
Deldik gökün bağırını elde oklarımızla.
Benliğimiz buradan coşan sanki bir yağız,
Bağırıyor dünyaya onaltı milyon ağız.
Bu evler içimize açılan bir gün gibi,
Tolandık bu çatıya bakın bir düğün gibi.
Antediyoruz gene tanışın bizi yerler,
Bize Halkevlerinin Atatürk halkı derler.

Söylev

Saygı Değer Bayanlar, Baylar ;

Bugün Halkevlerinin açıldığının beşinci yılını kutluyoruz. Bu ilgi ile büyük bir sevinç, tükel bir kıvançla buraya toplandık. Dört yıl evvel bugün Atatürkün devrimci ruhunun ulusuna bir armağanı olan Halkevimiz açılmıştı. Ulus yarayan bütün yenilik ve güzellikleri varlığında yaşatan ve bu itibarla bir halk üniversitesi olmağa aday bulunan bu kutsal kurulun gördüğü yurtsal, sosyal ve kültürel başarılar sayılmıyacak kadar çoktur.

Halkevleri General İsmet İnönünün de dedikleri gibi yurttaşlar arasında tanışma, görüşme ve anlaşma yerleridir. Görerek tanıyacağız, tanıdığımızı seveceğiz, bilgilerimizden birbirimizi asıglandıracğız.

Birbirini kovalayan büyük Türk devrimi akıllara hayret veren bir hızla ilerleyor. En kısa bir zamanda bu yüce devrimleri başarmak ve yaşatmak ancak Türk Ulusuna veği bir kapasitedir. Onun başında büyük Türk varlığının kutsal bir sembolü olan Atatürkün demirden azim ve iradesi vardır. Halkevleri bu başdöndürücü hızın içinde ve başında bulunmağı kendine ülkü tanımıştır.

Bugün Türk yurdunun 135 köşesinde birer kültür meşalesi halinde etrafına ışık ve inan saçan 135 Halkevi bezginlik ve yorgunluk bilmiyen Türk ruhunun birer sembolüdür.

Büyük Türk devrimini yaymak ve kökleştirmek, onaltı milyonu tek erge ve tek amaca yöneltmek ödevimizdir. Bu ödevi başıracğımıza inanimız vardır.

Halkevi Başkanı Dr. Ertuğrul Baykal 23 Şubatta yapılan Halk evlerinin yıldönümü kutlama törenini bu söylevle açmıştır.

D İ L İ M İ Z

BÜYÜK DİL DEVRİMİZ

Haşim Nezihi

Geçen Sayıdan Devam

İşte on üçüncü, 14 üncü, 15 inci yüz yılların görünüşü. . Açıyorum Nefi Sabri, Cevri, Haleti, Naili, Nabi, Fehim, Nazım, Sabit hep bunlar anlaşıl- mıyan ve Türkçe olduğuna inanılmıya- cak kadar karışık bir Arap ve Acem ağzile konuşarak geçiyorlar. Nef'iye :

Merhaba ey camı minayı meyi yakut
renk
Devri gelsin senden öğrensın sipihri
bidirenk

Vahut ;
Aferin ey ruzigârın şehsuvarı safderi
Arşâ as şimdengeru tigi süreyya
gevheri

ve Naili kadimin :
Felek, girerse kefin Nailiye dâmânın
Seninle mahkemei girdi gâr edek
gideriz.

Diye hiçbir Türkün anlayamayacağı bir dil ile konuşan birer Türk olarak görüyoruz. Veysi, Nerkisi, Koçu bey, bunlardan yüz kat daha karışık. Her birinin kitabında birer ikişer sahife ne- fes almıdan, durmadan okumak gere- kiyor. Cümleler hep böyle (olup gi- düplerle) bağlanmış gitmiştir. Arap aruzunun kanaatlarına katılan şairler Arap ve Acem edebiyatına taş çıkarta- cak kadar parlak şeyler yazıyorlar bu hep böyle sürüp gidiyor.

Artık onyedinci yüz yıldayız. Nedim adında İstanbullu bir kadı ile karşılaşı- yoruz. Şakrak, hoppa, ince bir İstanbul Türkçesile bize aşk yaparken görünü- yor.

Ayağın sakınarak basma aman sul-
tanım
Döküleu mey, kırılan şişei rindan
olsun

Veya :
Yetmezmi sana büsteri balin kucağım
Serdoldu hava çıkma kovundan kuzu-
cuğum.

Geçiyorum. Beliğ, Seyyit Vehbi, Sa- mih, Münif, Nahifi, Koca Rağıp Paşa, Haşmet, Fitnet, Şeyh Galip, İzzet mol- la, Süruri, Vasıf aynı şeyleri ufak bir yenilikle göstermeden tekrar ediyorlar ve hiç birinde öz Türkçeye doğru bir hareket yoktur bir tarafta hoca İshak efendi (Müvellidilhumuza, Mûtevazül- atla) gibi arapça kimya ve riyaziye tabirleri korken obir tarafta da yine aynı dilden hekimlik sözleri yaratılıyor, nihayet tanzimatla beraber dil işlerinde de bir yenilik görür gibi oluyoruz. Ba- tıya bakan gözler oradan yeni yeni şey- ler getirmeye çalışıyor artık roman ve tiyatro memlekete gelmiştir, Şinasi ile başlıyan bu hareket Namık Kemal de ve Ahmet Mithat efendilerde halka ya-

naşmak üzredir. Şinasi gazetesinde, Ahmet Mithat efendi ise Romanlarında öz Türkçeye yer veriyor. Burada Na- mık Kemal gözümüze daha iyi çarpıyor bütün büyüklüğüle bir çağı başlı başına dolduran bu adam sâdeliği ile de ar- kadaşlarına örnek oluyor. Daha sonra bu davanın gene iki yana ayrıldığını görüyoruz. Bir yanda Recai zâde Ek- rem ve arkadaşları vardır, batıya bakan ve yenilikten yana olan partinin başında olduğu halde dilce gteki partiden daha çok osmanlıdır. Diğer yanda Muallim Naci bölüğü ise gazel ve kasidedi ol- dukları halde ve hele muallim Naci çok daha sâdedir. Bir örnek Ekrem beyden:

Şarap nehrin andırır su aksi rengi
lâleden
Verir çemende lâleler birer nişan
piyâleden
Dolar, derunu mürğûzar taraple cuşu
nâleden
Seherde seyri bağa çık, sabahı feyzi
bârı gör.

Meallim Naciden :
Bilsem şu kuzu nedan gam almış

Bu ölçüş bize birincilerin batıya ba- kar ve batı tekniğini alırken dil yönün- den çok eski ve çok osmanlı kaldıkla- rını gösteriyor. Burada osmanlı sözü halk dilinden uzaklaşma karşılığıdır.

Abdülhak Hâmit ise bunlardan çok daha saray ağzı ile edebiyat yapan bir kafa. Nihayet Servetifünuna geliyoruz. Fakat burada şaşılacak bir noktayı an- latmak isterim. Düşünüş, şekil ve bütün benliğile batılaşmaya çalışan bu devir, dil yönünden okadar eski ve okadar osmanlıdır ki anlatılamaz. Fikretin şu parçasına bakın. Nef'iye anlatırken söy- lüyor,

Serbeserradı heyahayı ve lehzaı sufuf
Subesu berkî çekâçaki şerernaki süyuf.

Birtek Türkçe kelime gösterebilir- misiniz ?

Fikretin ve arkadaşlarının en kötü ve bahtsız tarafı burasıdır. Aradan daha yirmi yıl geçmeden bu yazıların bu- günküklere bir hiyeroglif kadar eski gel- mesinin sebebi hep budur. Kimin adına edebiyat yağmışız ? Arap ve Acemler için mi? Fecri Âtîde böyle onlarda Ser- vetifünundan üstün birşey yapmadılar. Fakat artık meşrutiyet gelmiştir. Ulusal benlik yavaş, yavaş uyanma hareketleri gösteriyor. Türk ocakları kurulmaya başlanıyor. İşte bu sırada idi Selânikten bir ses işidildi.

Ben bir Türküm soyum cinsim uludur
Sinem özüm ateş ile doludur.

Bu ses, bu temiz ve öz ses, Orta asya yaylalarından, ana vatandan gelir gibi oldu. Herkes bir dakika durdu öz Türkçe ile, beğenilmiyen dilimizle şiir yazıldığı ilk görülüyordu. Bu ses Meh- met Eminindi. Ziya Gökalp, Ömer Seyfittin ve daha birkaç genç (Genç Kalemler) adile Selânikte bir harekete geçmişlerdi.

Halka inmiye ve halkı anlamıya ça- lışan bu ses bu öz ve temiz ses öz Türkçeyi müjdeleyordu nihayet, bunlar hep birer masal oldu. Zamanlar geçti, gençler yetişti. öz Türkçe yürüdü. Ya- kup Kadri, Reşat Nuriler, Fâlih Rif- kılar, Peyami Safalar, Aka Gündüzler, Faruk Nafizler, Vusuf Ziyalar, Orhan Seyfîler yetişti. Şirde, Romanda, Hikâ- yede halka doğru öz sese doğru gitmek gerektiği anlaşıldı. Fakat iş bitmiş de- ğildi. Dil işi edebiyetçi ve yazıcıdan

çak dilci ve bilgin işi idi ye nihayet yü-
rüne, atlama ve devrim işi idi. Evet
Şiirde Farukla :

Bir sevinç incilemiş gözleri yaşlar
yerine
İzi üstünde göl açmış kanayan her
yaranın

Romanda ve hikâyede de Yakup Kad-
ri, Reşat Nuri, Peyami Safa ile artık
her Türkün anlayabileceği her derece
gelmişti. Fakat beylik dil, bilgi dil He-
kimlik ve Hesap bilgileri dili, Fen dili,
gene aynı yerde sayıyordu ve biz ge-
ne (Muvellidülhumuza, gene mahalli-
yetülhava gene mütevazûlatla gene
iltihabı sehayayı dimağı, gene Mefulubih
sarih) demekten kurtulmamıştık.

Bütün bunları sona erdirmek gerekti
yeni harflerin kabulü ile bir kat daha
yerleri sarsılan bu Arap ve Acem mü-
safirlerinin artık müsafirliklerini sona
erdirmek sırası gelmişti. Şimdi bu bü-

Köyümün Akşamı

S. Aytekin

Akşam.. Güneş batarken altın izli yollarda,
Tepelerden köylüler sallanarak indiler ;
Kağımlara sarışın köy kızları bindiler.

Kanayan dudaklara su verirken şu dere,
Tırpanların gür sesi karıştı türkülere,
Gölgeler gezinirken uzanan boş yollarda.

yük kurtuluşun üzerinde bulunuyoruz.
İç esirliği, kafa esirliği artık bitmiş ola-
caktır. Kaybettiğimiz öz ve asil dilimize
tekrar kavuşacağız. Tarihini ortaya çı-
karan büyük Türk ulusu, bu günde
dilini buluyor. Ulusal dili, ulusal tarihi
ulusal benliği üzerinde egemenliğini
alan Türk Ulusal musikisine de pek
yakında kavuşacaktır. Atatürkün büyük
elile açılan bu yeni devir bizi her ar-
zumuza ulaştıracaktır.

Son Söz :

Dil devrimi çok hareketli bir iştir. Yüz
yıllardanberi sürüp gelen bu eskimiş
dert nihayet gene büyük şefin güçlü eli
ile sağaltılmış oluyor. Bu vatan çocuk-
ları ona nasıl borçlu olmasın ? Ve nasıl
Türkün her şeyini yeniden yaratan bu
büyük adamın önünde bir kerre daha
eğilmesin ve saygılamasın ?

Endüstri

Maden Kömürü ve bundan doğan Kimya endüstrisi

Eczacı Mustafa Özman

III

Kömürcülükte kimya sanatlarının
nasıl yer tuttuğunu bütün açıklığı ile
anlayabilmek için, Kömür taktirini ve
bundan çıkan ürünleri gözden geçirelim
yüz kilogram taş kömürünün kapalı bir
kapta ısınması ile 70-80 kilo Kok kö-
mürü elde ediliyor, aradaki vezin nok-
sanlığı bir sigara dumanı gibi boşu bo-
şuna havaya uçup gitmiyor, diğer ta-
raftan da 30-35 metre mikâbı ham bir
gaz intişar ediyor ki bu da kısmi taktir
yolu ile tasfiyeye tabi tutularak Amon-
yak, Katran ve Banzol elde ediliyor.

Amonyak, katalizör vazifesi gören
kızgın demir oksidi üzerinden geçirilirse
Nitrik Asit olur. Biliyoruzki, Almanlar
son dünya savaşında, havanın azotunu,
evvela amonyak haline çeviriyorlar ve
sonra bu amonyaktan nitrik asit yapı-
yorlardı ve bu usulün kâşifi kimyaker
Haber olduğu için, kimya kitaplarında
Haber usulü diye okunmaktadır, Nitrik
asit, bugün kimya sanatlarının ruhu
olkn, Sülfirik Asit, Kloridrik Asit, gibi
maden asitlerinin en mühimidir. Nitrik
asit sanayide Gümüş, Kurşun, Bakır,
Civa, Bizmüt gibi madenlerin Nitrat
emlâhının istihsalinde kullanılır. Bu nit-
ratlardan bir tanesini meselâ Gümüş

nitratını ele alalım, cvet Gümüş nitratı-
nın : Aynacılıkta, Fotoğrafçılıkta, Jelâ-
tinobromür darjanlı camların yapılma-
sında, galvanoplasti de gümüş kaplama-
cılıkta, tababette antiseptik olarak me-
sane lavajlarında, göz kollirlerinde, ku-
lak, burun, boğaz hasta lıklarının cer-
rahî kısımlarında, hariciyede yaraları
attuşman yapmakta velhâsıl bütün ta-
babet kollarında çok mühim hizmetleri
olduğunu söylersek bugün bu önemli
madenin bilvasıta ana yatağı olan kara
elmasın ilâhi feyz ve bereketi karşısında
minnet ve şükranla eğilmemek kabil
olmaz.

Evet, Nitrik asitten bahsediyorduk :
Nitrik asit yine kendisi kadar sanayi
işlerinde önemi olan sülfirik asit istihza-
rında kurşun odalarda glover kulele-
rinde kullanılır : Bildiğimiz kükürdün
yanmasından husule gelen Gaz Sülfürö
su buharı ve nitrik asit karşısında der-
hal tahammuz ederek Sülfirik asit elde
edilir : $3SO_2 + 2HNO_3 + 2H_2O = 2H_2SO_4 + 2NO$ çıkaa ve renksiz kalan
humzu evveli azot havanın oksijeni
karşısında tekrar okside olarak -NO₂-
humzu sanii azot olur, bu da tekrar
gaz sülfürö ye tesirle sülfirik asidin

teşekkülüne hizmet eder : $\text{SO}_2 + \text{NO}_2$
 $\text{H}_2\text{O} = \text{H}_2\text{SO}_4 + \text{NO}$ bu suretle humuz
 evveli azot devri dâim yaparak fazla
 masrafa lüzumkalmadan az miktar nitrik
 asitle bol bol sülfirik asit çıkarabiliriz.
 Nitrik asitten bahsediyorduk, Evet nit-
 rik asit bakır üzerine hâk yapmakta,
 yazı yazmakta kullanılır, nitrik asit bo-
 yacılıkta mordan olarak kullanılır bun-
 lardan başka nitrik asit en mühim is-
 tihzaratı kimyeviyeden olan Nitroglise-
 rin, nitrobanzin, nitrosellüloz imâlinde
 velhasıl bütün barutların, dinamitlerin
 bombaların esas maddesini teşkil eder
 bu suretle, barutlar, pamuk barutları,
 kolldyonlar, suni ipekler, kehrûba tak-
 lidi olarak yapılan бага eşyası sanatları
 ve film sanatları ortaya çıkar, nihayet
 nitrik asit banzinle birleşerek parfûme-
 ride sentez tarikle yapılan ve tabii
 esanslara rekabet eden bir alay esans
 ve koku maddeleri meydana getirir.
 Nitrik asidin kullandığı san'atları gün-
 lerce söylesek bitirmiş olamayız maden
 kömürünü kapalı kaplarda ısıttığımızda
 intişar eden uçucu maddelerden, amon-
 yakdan sonra ikinciside katrandır dedik,
 katrandan kısmı taktir ameliyesi ile pi-
 ridin, fenol antirasen, naftalin, kreozot
 ksilol, tolüol, pirgallol, floro, glusin,
 antrakinin ve bir alay boya maddeleri
 elde edilir. Maden kömürünün taktirin-
 den intişar eden uçucu maddelerin üçün-
 cüsude ham bantzoldur dedik buda yine
 ayrı bir kapda toplandıktan sonra kısmı
 taktir ameliyesine tabi tutulur ve bu
 suretle tolüol, ksilol, antrasen, ve yük-
 sek kalitede saf Tayyare banzini çıkarı-
 lır bunların her birinden de ayrı ayrı
 yüzlerce tâli maddeler yaratmak kabil-

dir. Bunların teşekkül tarzı kimya ba-
 kımından nazariyelerle pek güzel izah
 edilmiş, insan bu nazarizeleri okurken
 kimya ilminin yaratıcı kudreti karşısın-
 da hayretle tecessüsle bu kudretin tesi-
 rine kapılmamak kabil değildir. Bn te-
 sirle insanın araştırma zevki artar elinde
 olmayan bir iptilâ şeklinde çalışmaya
 koyulur gece çalışır, gündüz çalışır...
 İşte Almanları, İngilizleri ve bütün batı
 uluslarını çalışmağa sevk eden tılsım..
 Nihpyet bu tılsım kavuşmuş uluslar-
 dırki, artık yer yüzünde kendini saydı-
 racak, hatta acuna egemenlik edecek
 bir kuvvet, bir varlık olarak ortaya
 çıkar. İşte görülyorki çalışmak şartile
 kömür bizi, ulusal zenginliğe ve bayın-
 dırlığa kavuşturacak olan servet kay-
 naklarımızın başında gelmeğe değer bir
 önemdedir.

Maden kömürü mahsullerinden biri-
 ni meselâ : Boya madenlerinin kimyaca
 ne suretle teşekkül ettiğine bir göz gez-
 direlim ; bilirsiniz ki maden kömürü-
 nün ısınması ile intişar eden uçucu ve
 yanıcı gazlar arasında metan gazı da
 vardır.

H — CH₃ diğer taraftan bu mah-
 suller arasında Fenol dahi vardır : C₆
 H₅ — OH Metan fenol ile birleşerek,
 3 hidrojeni, 3 fenil cezirle ramplase
 olur ve trifenil metan teşekkül eder :

H — C — 3 C₆ H₅ Tirifenil meta-
 nın oksidasyonu ile metanın dördüncü
 hidrojenide oksidirile çevrilerek : HO-
 C-3C₆H₅ = Tirifenil karbinol cismi
 husle gelir işte bu tirifenil karbinol
 cismi bir boya maddesi değilsede, bir
 kromofor yani bir boya nüvesi ve sü-
 pporudur. Hakikaten bir boya maddesi
 elde etmek için, bu nüveye kromojen

ve okzoform gruplarını bağlamak mak-
 sadı temine kâfidir. Bu okzoform grup-
 larında amidojen bakiyelerinden başka
 bir şey değildir.

— NH₂, — NH, — CH₃, — N — 2CH₃
 yukarıda formülünü yazdığımız trifenil
 karbinolin, daha iyisi bunun bir kloid-
 rik eterinin : — C₆ H₅ fenil gruplarının
 hidrojenlerinden biri bu amidojen baki-
 yelerile ramplase edilirse şöyle bir for-
 mül elde edilir : CL-C-3C₆H₄. NH₂
 işte bu son formüldeki cisim bir anilin
 kırmızısıdır eğer kromofora yani tiri-
 fenil karbinole üç adet :

— NH₂ grubu bağlanacağına iki
 adet : — N — 2CH₃ grubu bağlanırsa :

CL-C. C₆ H₅-2C₆ H₄-2N- 4CH₃
 formülü elde edilirki buda yeşil bir bo-
 ya olan Malaşit yeşilidir eğer trifenil
 karbinolin -C₆ H₅ cezirine 3 adet : — N-
 2CH₃ grubu bağlanırsa şöyle bir for-
 mül elde ederiz :

CL-C-3C₆H₄-3N. 2CH₃ buda me-
 nekşe renginde bir diğer boyadırki vi-
 yole dö metil derler nihayet bu çeşitli
 boya maddeleri irca olunarak Lokobaz
 denilen renksiz maddeleri meydana
 getirirler.

Bu boyalar esas itibarile anilinin
 -C₆ H₅ - NH₂ - Metan ile bir kombine-
 zonu demektir. Onun için anilin boyalar,
 adını alırlar. Anilin boyalarından başka
 kömürden çıkan mahsullar arasında
 Alizarin boyalarıda vardır. Bunlarda
 antrasenin tahammuzundan meydana
 gelir Diğer taraftan ham gazlarda O,30-
 O,10 % asit siyanidrik vardır : «HCN»
 ihtimalki buda amonyağın karbonlu

Hidrojenler üzerine tesirile teşekkül edi-
 yor asit siyan idrik tasfiye olunacak
 kömürün içinde bulunan kibriti hadit
 üzerine tesir ederek kükürtlü muvelli-
 dülma ile pürüsyä mavisi : " Fe 7 -18-
 CN „ husule getirir. Buda mühim bir
 boya maddesidir.

1826 tarihinde ilk defa Unverdorben
 tarafından endigonun taktiri ile anilin
 cismi elde edilmiştir, sonraları Runger
 bu cismin maden kömürü katranların
 da mevcut olduğunı gördü ve 1856
 yılında katrandan ilk boya maddesi ola-
 rak Füksin elde edildi ve daha sanraları
 alizarin boyalarıda sentetik olarak yapı-
 lmağa başlandı. Sentetik kimyanın bu
 önemli başarılarından sonra yurdumuz-
 da bile yakınlar kadar yapılan ve mü-
 him bir tecim ve tarım maddesi olan
 gök boya ekimi artık terk edilmiştir.
 Çünkü biraz evvel söylediğim şekilde
 istihsal edilen sentetik boyalar, tabii
 boyalara bakış hem daha yüksek kali-
 tede, hem de hah ucuz olarak elde
 ediliyordu. İşte evveleri yalnız Şü-
 mendöfer yollarının odun aksamını ve
 maden ocaklarının direklerini, telgraf
 direklerini çürümekden korumak için
 boyamaya yarayan zift ve katrandan bu
 gün bu kadar önemli maddeler çıkarıl-
 maktadır. Bu gün almanyadae maden
 kömüründen dahili ihtiyaçtan çok fazla
 katran ve bantzol elde ediliyor. Bunun
 dörtde üçü kok fabrikalarından, dörtde
 biri ise Hava gazı fabrikalarından çık-
 maktadır. Alman tayyareleri banzinle-
 rini işte bu suretle çıkarıyor.

(Sonu var)

Ne Varsa Hep Denizin

R. Fikret Sağnak

Bu deniz ki her yere
Varan kısa bir yoldur,
Sevmek isterse gönlün
Onu, Denizle duldur.

Ne yer tuttu, ne de yar
Beni bu Deniz kadar
İçimde bana yaşıt
Bir deniz sevgisi var.

Belki deniz göklerin
Birikmiş göz yaşıdır,
Belki de bu toprağa
Çıkmak istiyen deniz
Gönlümün yoldaşdır.

Sevinç, ayrılık, tasa
Ve daha neler varsa
Hepsi de bu Denizin.

Fakat yine hepimiz
Ve gönlümüzdekiler,
Tat alıp ta sevgiden
Kendinden geçip giden
Kim varsa hep Denizin.

Sanıyorum bir gece
Gelecek ki hepimiz
Şu kayan yıldızlarla
Denize düşeceğiz :
Ateş şeritler gibi
Sönen fimitler gibi.

Ama nedir ki ömür
Denizi düşünen de
Düşünmiyen de ölür.

Sonsuz bir ömür sürmek
Ölüm de olsa gerek.

Kulak veripte hele
Biraz içini dinle :
İhtiyar gemiciler
Gibi senin gönlün de
Denizin olmak ister.

Fosfor kokan bir rüzgâr,
Menekşeden bir güneş,
Gönül çeken açıklar
Açıklar, ah açıklar
Bunlar hiç sevilmez mi ?

Denizi sevmesen de
Onun gözleri sende,
Ne varsa hep denizin
Deniz de hepimizin . .

M ü z i k

Musikide Eğitim Kulaktan Başlar

Kılıç Kökten

Geçen sayıda musiki eğitimine önem vermeliyiz başlıgile çıkan yazımda omuzlaamuz üzerinde taşıdığımız beş duygunun ne kadar ihmal edildiğini ve bu duyguların bizden nekada şikâyetçi olduklarını kısaca yazmıştım. Musiki eğitimi denilince akla gelen ve ilgilenen baş duygu kulaktır. Burada kulağın yaradılışdaki incelik ve büyüklüğünü yazmıyacağım, yalnız yaradılışı tam kulağın anlar oluncaya kadar neler dilediğini kısaca sıralayacağım.

- 1 — İlk çağların uyuşturucu ninnileri
- 2 — Ailede kavga ve geçimsizliklerinin gürültüleri.
- 3 — Günlük dert ve fenalıkların fırsat düştük genç kulaklar yanında açılması.
- 4 — Bilede ve sokakta yapılan iğrenç küfürler.
- 5 — Karma karışık gürültü bayağı, hatalı şarkılar.
- 6 — Şarkılarımızın az ve gerillgi ve akla gelmiyen daha bir çok zararlı işler.

İşte : Kısaltarak sıraladığım altı kötülük Bunların yaptığı boş ve bozuk sarsıntılar kulağın zarıha çarpıyor ve tesirini de boş ve bozuk olarak yapıyor musiki de musiki eğitiminde her şeyden evvel kulak eğitimi, kulak sağlığını önde tutacağız.

Yukarıda saydığım kötülükleri atıp yerine yazımın sonuuda yazacağımı iyi dilekleri koyacağız. Musiki hepimizin müşterek bir malıdır. Onda birlik en ilerde tutulacak işdir. Bilgisizlik yüzünden şarkılarımız aslıni değişiyor. Toplu olarak şarkı söyleyemiyoruz. Söylemek istesek bile birbirimize bakarak utanıyor, sıkılıyor bildiğimizi de şaşırıp kalıyoruz. Evlerimizde, okullarımızda kulak eğitime hiç bakılmıyor. Hatta geçenlerde bir gazetede okullarda musiki dersinin azaltılacağını acılarım okudum. Okullarda musiki dersini azaltmak değil, çoğaltmak gerektir. Bugün tarih, coğrafya ve buna benzer bir takım bilgiler her zaman okumakla dide edilir. Halbuki musikide tat verim işine ta evden başlamak ister zaman geçerse verim geriler. Bu dersler ne kadar sık olur ve sıkı kovalanırsa verimde okadar yii olur, kulaklar olgunlaşır. Artık musiki ferdin değil, yurdun oluyor. Benlik bununla ileri yürütülüyor. Tekrarlayorum musikide eğitim başı kulaktır. Çokluk olan halkın kulağı açık ve kolay melodilerden, sade deyişlerden hoşlanır. Hazırlık bu esasa göre yapılmalıdır. Musiki yükseğinde ve eğitiminde halk şarkıları ve koşmalar, maniler okul şarkı ve marşları ilk basamak yüksek melodi ve de-

yişler son basamaktır, basamakları atlamadan çıkacağız yüksek gayemize bu suretle ulaşacağız. Bugünkü musiki durumunu dar görüşümle temelsiz bina üzerinde çalışan ustalara benzetiyorm. Kimi güzel bir çatı ve kimisi sağlam bir divar kimisi de şık pencereler hazırlıyor. Bunlar çok güzel yalnız temel unutuluyor. Benice çatı, divar ve pencere işleri şimdilik bir yanda durakalsın temel atımına başlansın. Kulak işi başa alınsın.

Müzik eğitim ve öğretiminde yapılması gereken ilk ve kısa dilekler.

- 1 — Annelere bestelenmiş müşterek ninniler, bunlara kurs
- 2 — Eski plâkların imhâsı

- 3 — Musiki nedir, Karın mı doyuracak zihniyetinin kaldırılması.
- 4 — Ailede, okulda kulak terbiyesi,
- 5 — Halkın yeni yazılarda olduğu gibi, şarkı kursları açılarak devamı meccurî tutulması,
- 6 — Bütçesi zengin olan şehirlerde bol radyo yayını sık konserler yapılması.
- 7 — Okullarda musiki dersinin artırılması.
- 8 — Köylere şarkı öğreten guruplar gönderilmesi.

Bu Kısa ve kök dileklerimin izahına geçerrk yazımı uzatmak istemem. Nedenmek ve ne dilemek istediğimi yüksek görüşlerinize bırakarak yazımı keserim.

Ata Sözleri

Vezirköprü ilçesi öğretmenleri tarafından halk ağzından derlenmiştir.

- 1 — Vel esince bütün ağaçlar sallanır.
- 2 — İnsan sözünden, Hayvan yularından tutulur.
- 3 — Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur.
- 4 — Parasız pazara, Kefensiz mezara gidilmez.
- 5 — Erken kalkan yol alır, Geç kalkan yolda kalır.
- 6 — Var mı pulun âlem kulun
- 7 — Kızı kız eden anadır, Aşı aş eden nanedir.
- 8 — Katrandan pekmez olmaz.
- 9 — İyisine şükür, Kötüsüne tükür.
- 10 — Viğidin yurdu sorulmaz.
- 11 — İt ile uğraşmaktan çalıyı dolaşmak yektir.
- 12 — Öküz ölmüş, Kağmı susmuş.
- 13 — Ayıpsız yar arayan yarsız kalır.

19 MAYIS

Galip Naşit Arı

Geçen Sayıdan Devam

ANA

Kızımın kederine
Hasretin ayrı bir dert, ayrı azap katacak,
Önüllüğü bu yeni zehirden de tatacak.

NIŞANLI

Bari düğün olsaydı beraberce giderdik

BABA

Kızı sana, burada kalacak diye verdik,
Cahil çocuk ne yapar bilmediği yerlerde.
Nekadar uzak gitsen elbette döneceksin,
Kızım öğüne kadar varsın ayrılık çeksın,
Ama sen de darılma

NIŞANLI

(Anaya) Senin de fikrin bu mu ?

ANA

Önüm razı olmuyor bırakmağa yavrumu.
Sen erkeksin git oğlum, diyar, diyar gez, dolaş,
Gürültüsüz, kavgasız sakın ellere ulaş.
Kızım beklesin seni anasının yanında,
Vaşarsa vatanında, ölürse vatanında...

NIŞANLI

Kalbimin yarısını size bırakıyorum,
Yarısını aşk denen ateşle yakıyorum,
Bu ateş gurbetlerde beni sürükleyecek,
Varım kalp gece gündüz size boyun eğecek.
Diyecek üzülmeyin uzak olsa da yarım,
En gizli hissinizi ben anlarım, duyarım.
Sizi saran varlığım bir görünmez aynadır,
Her derdiniz bağrıma çizilir satır satır,
Ve ben dağlar ardında sizle ağlayacağım,
Sürgün gibi geçse de irakta gençlik çağım
Varlığım memleketten asla ayrılmayacak,
Varlığım kalbinizin atığını sayacak... (kalkar)
Allâha ısmarladık, yol verin artık bana

BABA

Güle güle git yavrum

ANA

Yarın da uğrasana

NIŞANLI

Vakit bulursam peki

BABA

Açık olsun yolların

ANA

Seni bekleriz emi, gitmeden uğra, yarın

(Nişanlı Oğulla beraber çıkar)

(Kız ağlayarak girer, anasının kolları arasında hıçkırır.)

ANA

Nişanlın gitti diye ağlanır mı bu kadar ?

KIZ

O gidenin yanında kendi öz varlığım var,

Yalnız nişanlım değil beni bırakıp hiden

Bu gün ayrılıyorum her aşına sevgiden.

Yıkılan bir mabedin ortasında tek kaldım,

Bir ruh hastasıym ki karanlıktan bunaldım,

Çıldırarak elde değil, ölmeyorum ne yapsam

Bir teselli verecek Tanrı bulup ta tapsam.

(Ağlar)

BABA

Ey gökler, kara gökler, bahtımdan kara gökler,

Korkulu sükûtnuz benzer mezara gökler. . .

Yetişir bu sessizlik, fazla ağır bu zulüm,

Dağılsın, karanlıklar kalmadı tahammülüm,

Yarına çıkmak için ya bir ümit veriniz,

Ya bizi yakınağa bir yıldırım gönderiniz.

— PERDE —

PERDE : 2

(Sahne birincinin ayni, vakit sabah, güneş yeni doğuyor, Baba ile Kız bir heğbeye yiyecek ve çamaşır yerleştirmekle meşguldür. Bir seyahat hazırlığı olduğu anlaşılır.)

BABA — KIZ

BABA

Nasıl da değişirmiş kanaatlar bir günde,
Dün devrilen tarihin seyirciyken önünde
Bu gün elele verdik diriltmekçün vatani.
Dünkü bedbin ihtiyar değil, babanı tamı ;
Altımlık bir askerdir, doğuşmeye koşuyor,
Onun kanı da tıpkı gençler gibi coşuyor,

KIZ

Benim içimde gene bir gizli üzüntü var,
Vaziyeti bir düşün : dört yanımız dört duvar,

BABA

Beyhudedir endişen, bekle, anlıyacaksın,
Hele bir şimşeğimiz kara göklerde çaksın
Ateşimiz tarihi yakacak baştanbaşa. . .
Bunu bize söyleyen Mustafa Kemal Paşa.

KIZ

Sen onu tanırsın mı ?

BABA

Onu bilmeyen var mı ?

Oğteki kızıl güneş hiç toprağa sığarmı ?

Adını duyar duymaz herkes tanıdı onu,

Anladı aradığı başbuğu bulduğunu. . .

Karadeniz dün verdi onu Samsunlulara,

Onu Samsunda değil şimdi, kalplerde ara

Bir gün içinde girdi herkesin gönlüne o,

Peygamber mi, Tanrı mı anlamadım ki ne o.

Çocuk, Kadın, Genç, yaşlı hepimiz onunlayız,

Hepimizin içinde çarpan ayni ateş, ayni hız.

KIZ

Onu gördün mü baba ?

BABA

Gördüm, konuştum hem de

Unutmam bu günümü yüz sene ölmesemde.

Önce beni dinledi anlattım birer birer,

Milletin bin derdini, geçti uzun saatler.

Ben sustum, o başladı, söyledi yavaş yavaş,

Dinledikçe gözümünden boşandı bir sırak yaş.

(Sonu var)

HALK EDEBİYATI

Son çağlara kadar köylü sözleri diye hiç bir değer verilmeyen Halk edebiyatı Türk Edebiyatının en zengin ve göz kamaştırıcı bir tarafıdır.

Bu Edebiyatın yaratıcıları olan yurdun şehir dışı çocukları ise divan şairlerini gölgede bırakacak kadar samimi ve temizdirler.

Eserleri arasında bazen öyle duysun ve düşünüşlere rastlanır ki insan birden bire bunu bu köy çocuğunun nasıl olupda bulduğuna hayretten kendini alamaz. Anadolu işte böyle çok zengin bir varlığın kucağıdır. Ve bağrında yüz yıllarca bu temiz ve öz sesi çınlatmış durmuştur.

Sarayın Bakileri, Nedimleri, Nefileri karşısında ucsuz, bucaksız Anadolu ova ve yaylalarında, üzerinden kartal aşmayan tepelerinde, hep bu Anadolu çocuğunun hür ve coşkun sesi duyulur hemen şuracıkda hatırıma gelen şu parçaya bakın!

Sultan hakkımızda ferman buyurmuş Ferman padişahın dağlar bizimdir.

İşte size bir ses ki içtenlik ve güç bakımından Baki, Nef'i, Nedim divanlarının hepsine denktir, ve zulüm karşısında Anadolu dağlarına sığınan memleket delikanlıların yükseklik ve kahramanlığı, dalkavukluk nedir bilmeyen başların dikliği ve yüksekliği vardır.

Bunun karşısında saray şairi Nedimin şu alçalışına bakın.

İstanbulun evsafını mümkün mü beyan hiç.

Maksad hemen şahı keremkârı senadır.

Bu iki memleket çocuğu arasındaki yaradılış ayrılığına bakın, birinin dik başlılığı ve boyun eğmemek direni, nefis yüksekliği karşısında ötekini al çalışını ve dalkavukluk yapmak yolundaki çabalama ve yorgunluğunu görmek insana ne acı ve ne iğrenç geliyor.

Halk edebiyatımızda öyle içten duyulmuş ve öyle cana yakın parçalara rastlanır ki tanınmış yazmanlarımızın eserleri arasında bile eşini bulmak güçdür. Şu aşağıdaki parçalara bakın.

Ömrüm, bir tepeye vurmuş gün gibi Şöyle böyle derken aşdı neyleyim.

Güneş gibi şevkin vurdu pınara Gün üstüne başka bir gün doğar mı?

Ben ağamı göremeden ölürsem Mezar taşım üzerime yıkılır.

İşte Anadolu hep böyle güzellikler hazinesi bir memlekettir. Ne yazık ki bugün bu hazineden bildiğimiz Karaca Oğlan, Dertli, Gevheri gibi birkaç kişidir. Geri kalanı hep şu veya bu köylü babaların ve meraklıların hafızasında gömülüdür. Bu milyonları bulan hafızalarda bilmediğimiz duymadığımız kim bilir daha ne kadar öne karaca oğlanlı Dertliler, Aşık Ömerler ve gevheriler yaşıyor yarınki büyük Türk Edebiyatına temel olacak olan büyük hazineyi bulup meydana çıkarmak lâzım.

Biz derğimizin her sayısında derlenen folklor parçalarından bir kısmını koymakla bu yündeki ödevimizi yapmağa çalışıyoruz.

Maniler

Samsun'un Asarağaç köyü öğretmeni S. Aytekin tarafından köyün ynşlı kadınlarının ağzından derlenmiştir.

13

Karınca kaderince
Kaşık saldı pirince
Adam bir hoş oluyor
Sevdiğini görünce

14

Ay doğar batar şimdi
Yüklendi katar şimdi
Kömür gözlü sevdiğim
Soyunmuş yatar şimdi.

15

Tabakamda tütün az
Gitti bahar geldi yaz
Yazıcı başın için
Güzeli güzele yaz.

16

Tabakamda tütünü
Ben ah dime bütünü
Yanıyom içerimden
Dışa çıkmaz tütünü.

17

Kaleden iniyorum
El etsen dönüyorum
Kurudum kibrit oldum
Üfürsen yanıyorum.

18

Kaleden iniş mi olur
Ham demir gümüş mü olur
İlkinden meyil verip
Sonunda dönüş mü olur.

19

Eriği sökmüyelim
Bahçeye dikmeyelim
Evel ahir benimsin
Kasavet çekmeyelim.

20

Armut dalda sallanır
Sallandıkça ballanır
Bir oğlan vezir olsa
Yine kıza yalvarır.

21

Çaya indim çizmeynen
Yar bulamadım gezmeynen
Kızlar kazın mezarını
Altın saplı kaamaynan

22

Karanfil eker misin
Balınan şeker misin
Dünyada yaktın beni
Ahrette çeker misin.

23

Arpalar biçiliyor
Güzeller seçiliyor
Güzellerin urbanı
Terzide biçiliyor.

24

İki kurnalı pınar
Ona bülbüller konar
Doyasılık sevmedim
Yüreğim ona yanar

25

Küp üstünde pastırma
Kız kekilin kestirme
Kestirirsen az kestir
El oğlunu küstürme

26

Tüfeğim dolu saçma
Sevdiğim benden kaçma
Yedi yerden yaram var
Bir yarada sen açma.

Lâdikte Evlenme Töreni

Derleyen : Sait Erer

Alınacak kız ilk önce kadınlar tarafından görülür. Beğenilirse kızın anasına haber verilir. (Kızımızı beğendik, Allahın emri, Peygamberin kavliyle oğlumuzu almak istiyoruz, biz münasip gördük siz ne dersiniz) derler.

Kız evine gönderilen bu kadınlara (Dünürücü) denir.

Dünürücülerin bu talebine karşı, kız tarafı birden kestirme cevap vermez. (Büyüklerimize danışalım ve düşünelim de Allah yazdı ise olur) derler. Bunlarda erkek evine bir kadın gönderirler. Bu kadın erkek tarafının hal ve vaziyetini yakından tetkik eder. Her iki taraf biri birini beğenirse pazarlık başlar. Verilecek başlığın (I) beşbirliklerle, tepelik (II), altundan kol toplarının miktarı görüşülür ve kararlaştırılır. Bu iş bittikten sonra nişan takılır.

Nişan Töreni :

Nişan yapılacak gün tayin edilir. Okuyucu (III) düğün sahibinin dediği evleri bir bir gezer onları nişana okur. Yani çağırır. — Nişanlar umumiyetle Cuma günleri yapılır. —

Herkes kendi kudretine göre ucuz, pahalı cins basma, ipekli, kumaş, altun (Mahmudiye, veya gazi) salıp oğlan evine gelir. Getirilen hediyeler bir ipe asılarak teşhir edilir. Şerbetler içilir, Kadın hocalar tarafından dualar edilir. Sonra, kız evine gönderilecek

altunlarla, nişan yazmaları ve iki sürahi şerbet bir tepsi içerisinde bir veya iki çocukla gönderilir. Gönderilen bu şeyleri kız evi teslim alır ve çocuklara (Mendil, para) olarak bahşiş verilir.

Henüz düğün yapılmadan arada bayram gelirse oğlan nişanlısına bayram hediyeleri gönderir. Kurban bayramında sureti mahsusede süslenmiş bir kurban gönderilir.

Bu âdet Lâdiğe yakın olan Merzifonda tamamen başka türlü ceryan eder. Nişan günü erkek tarafının davetlileri erkek evine, kız tarafının davetlileri kız evinde tolanırlar. Erkek tarafında toplananlar, takılacak nişanları alarak kalabalık bir gurup halinde kız evine giderler. Gelin olacak kıızı süslerler, en son dikilmiş elbiselerini giydirerek çıkarırlar.

Gelin çıkarma töreni şöyle yapılır :

Kızın genç ve evli arkadaşlarından birisi kıızı ortaya getirir en önce kaynananın eli öpülür daha sonra diğer büyüklerin elleri sırasile öpülür. Gelin kaynananın elini öperken, kaynana kızın başına para ile karışık çerez serper.

I — Başlık : Erkek tarafından kız evine verilecek para yardımı.

II — Tepelik : Eski altunların (Mahmudiye, Gazi) dizilmesile yapılmış altun top.

III — Okuyucu : Halkı düğüne çağıran kadın veya erkek.

çoluk çocuk ve hatta yaşlı başlı kadınlar bile kaynana tarafından atılan kara ve çerezlerden kapıya çalışırlar. Bu paralar uğur sayılır. Sonra kız gösterilen bir yere otutturulur. Şerbetler içilir, çalgılar çalar. Genç kız ve gelinleri oyuna kaldırırlar. Oğün gülüp eğlenilir. Akşam üstü kız tarafından erkek tarafına bir bohça içerisinde güveğiye kaynanaya, kaynataya, kainbiraderlere eğer varsa görümce vesair yakın akrabalara verilmek üzere çamaşır ve bir sürahi şerbet gönderilir. Bunları getiren çocuklara bahşişler verilir.

Düğün :

Düğüne başlanmazdan birkaç gün önce okuyucular kapı kapı gezerek derkeşi düğüne okur. Düğüne pazartesi günü akşamından başlanır ve üç gün üç gece sürer. Pazartesi günü ilk önce erkek tarafından kız tarafına cihaz alınmağa gidilir. Cihazların bir kısmı arabaya, elde götürülecek diğer bir kısım cihazlarda çocukların ellerinde oğlan evine götürülür oğlan evinde cihazı yayarlar. Cihaz yaymak için sureti mahsusede kadınlar ve yakın akrabalar davet edilir o gün cihazı yayanlara erkek tarafı yemek yedirir.

O geceden itibaren düğün başlar. Kadın hanendeler türküler söyler, çalgıcılar çalgı çalarlar. Çalgılar (Ut, Keman, Def, Zilli maşa, Darbuka) dir. (Şimdiki düğünlerde darbuka görülmemektedir.)

Genç kızları ve yeni gelinleri oynatırlar oyun ulusaldır. Söylenen şarkılar ekseriyetle halk türküleri, ve mahallî türkülerdir. Konyalı, Cifte telli, Zeybek havaları da vurulur, gece yarısına kadar güler ve eğlenirler, ikinci geceye orta gecesi denir. Bu gece bütün davetli kızlar ve gelinler ulusal esvaplarını giyerler Üç etek, ve peşli entariler sır-

malı cebkenler zevkle seyredilir başlarına tepelik denilen Mahmudiye ve gazilerle dizilmiş altundan bir top koyarlar. Oyun ve çalgılara daha çok önem verilir her kız ve gelin kendi kudretini bu gece gösterir Oyunlar büyük bir heyecan içinde gece yarısına kadar sürer. Bu gece kız evi erkek evine gelir.

Üçüncü gece yani Çarşamba günü akşamı erkek evi kız evinde toplanır. Gelin düğünün son gecesi olan bu gece ortaya çıkarılır. Erkek evinden kimse gelmeden gelin çıkarılmaz.

Gelini çıkarma :

Yeni gelinle ellerinde mumlarla gelini duvagile beraber ortaya çıkarırlar. Gelin kaynanın ve diğer büyüklerin ellerini öpdükten sonra yer gösterilir, otutturulur. Gelin görüldükten bir müddet sonra davetliler çekilirler. Ortalık biraz tenhalaşınca kızın hısımları ve akrabaları gelinin ellerine ve ayaklarına kına yakarlar. Gelinin bir eli bir kız diğer eli bir gelin tarafından kınalanır. Geline kına yakılırken acıklı türküler söyliyerek gelini ağlatmaya çalışırlar.

Çarşamba Hamamı :

Kız Çarşamba günü Hamama götürülür. Bir çok kimseler de bu hamama davet edilir. Davetlilere sabun dağıtılır. Gelini yıkarlar. Ba esnada birkaç kadın hep bir ağızdan :

Ana hamama vaadin mi ?
Yunduğum taşı gördün mü ?
Gelin olduğum bildin mi ?
Şen babam, şen evin şen olsun
Baba ben gidiyom haberin olsun.

—*

Tuz kabını tuzsuz koyan
Anasını kızsız koyan
Baba evini ıssız koyan
Şen babam, şen evim şen olsun
Baba ben gidiyom haberin olsun.

YERLİ İLÂÇLAR

Sabri Nuri Doğançay

Halkımızda yanlış bir telâkki vardır oda memleket içerisinde yapılan muhtelif endüstriyel maddelerin Avrupadaki benzerlerinin pek aşağısında olduğu kanaatidir.

Halkımız diğer mevadda olduğu gibi ilâç hususunda da Avrupa markalarına kapılmaktadır. Halkta kökleşen bu kanaat, göçüp giden mütefessih Osmanlı saltanatı kapitülasyonları, yarı sömürge bir idarenin değersiz Avrupa mallarına karşı gösterdiği çok geniş bir gümrük müsamahasından başka bir şey değildir.

Yerli Malı seferberliği yaparak halkı Hereke, Feshane kumaşları geymeğe, Üzüm ve İncir yemeğe teşvik ederken memleket içerisinde yapılan ilâçları da tanıtmaya önem verilmesi Ekonomik durumumuz için pek yerinde bir harekettir kanaatindeyim.

İlâç kullanmakta halkın zevki değil hekimlerimizle intihapları hakim olduğundan Avrupadaki meslekdaşlarından aşağı kalmayan Türk eczacılarının yaptıkları müteaddit spezialitelere lâyık olduğu sürümü temin etmek ödevi hekimlerimize aittir.

Dün alelumum Galenique maddelerin Avrupadan gelmesine mukabil bu gün gerek galenique mevaddı gerekse Avrupadaki örneklerine muadil muhtelif

spezialitelerin memleketimizde yapıldığını burada kıvançla kaydetmeden geçemeyeceğim.

Cumuriyet idaresi zamanında kurularak bu alanda iyi bir varlık gösteren (Türk Eczacıları laboratuvarları anonim şirketi) nin ecza piyasasına çıkardığı muhtelif galenique şekiller memleket ilâç ihtiyacını oldukça iyi karşılamaktadır.

Diğer taraftan birçok yerli spezialiteler. Meselâ : Avrupanın iodalose u yerine iodopecton Kâzım, Urodonal yerine pürinol, Lizol yerine Likrol, hekimlik âleminde daimi bir sürümü olan nativelle in Digitaline yerine M. Nevzadın digitalini ve daha bunlara münasip çeşitli Farmakolojik şekiller memleketimizde yapılmakla Ekonomik istihsalâtımız yalnız endüstride değil farmakoloji alanında da ileri bir varlık göstermektedir.

ÖZÜR

Vazıları elimize geç geldiği için bu sayımıza Ali Erdoğan Kazanoğlu'nun Gaz yazısı ile, Sait Coşkun'un Tarım yazısını koyamadık okurlarımızdan ve yazmanlarımızdan özür dileriz.

HABERLER HAREKETLER

Güreş Şubesi

Spor Şubemizin güreş amatörleri için hazırlanan çalışma knrağı törenle açılmıştır.

Aile Toplantısı

Geçen ayın aile toplantısı Şubatin onbeşinci akşamı temiz ve sıcak bir hava içinde geçmiştir. Toplantıda İlbay F. Iuksal, Parti İlyönkurul Başkanı Samsun Saylavı M. Ali Yürüker, Samsun Saylavı Dr. Asım ve Halkevi üyeleri bulunmuştur.

İnkilâp Konferansları

Balıkesir Saylavı Örgü Evren inkilâp ve İstiklâl konulu iki konferansını şubatin onyedinci ve onsekizinci günleri vermiştir.

Kâzım Paşa Sinemasını dolduran her ertik ve her sanattan binlerce yurttaşın hazır bulunduğu bu konferanslar bölgede büyük bir etki uyandırmıştır.

Yıldönümümüz

Halkevleri açılışının beşinci yıldönümü 23 Şubat pazar günü büyük bir heyecanla kutlanmıştır.

Komitaların Yeni Üyeleri

Dil, Tarih, Edebiyat

Kültür Direktörü C. Gültekin Başkan, Öğretmen Galip Naşit Arı delege, Öğretmen Nezaket Özkipper, Şinasi Ünal, A. Ertan üye,

Gündüz Halkevi Radyosu ve Parkla Subaşındaki hoparlörler önünde toplanan binlerce halk tarafından Ankara Halkevindeki söylevlerle konser dinlenmiştir.

Gece Kâzım Peşa Sinema kurağında çok zengin programlı bir müsamere verilmiştir. Müsamereye Ar şubesi gençlerinin söylediği İslıklâl marşı ile başlanmış, Halkevi Başkanı Dr. Ertugrul Baykahn açış söyleviden sonra Kültür Direktörü C. Gültekin heyecanlı bir aya vermiştir. Öğretmen Galip Naşit Arı ve Ali Ertan tarafından şiirler okunmuş, gösterit şubesi Ergenekon piyesini temsil etmiş, orta okul talebesi Yuva adlı bir piyes göstermiştir. Programın en güzel numaralarından biri olan orta okul talebe korosu tarafından söylenen ulusal şarkılar olmuştur.

Komita Seçimleri

İki yılda bir yenilenen Halkeyi şubelerinin komita seçimleri şubat içinde yapılmış ve yeni komitalar işe başlamıştır. Bu arkadaşların adlarını buraya yazarken kendilerine yeni çalışma devresi için yüce başarılar dileriz.

Ar Şubesi

Öğretmen Fikret İnsel Başkan, Eczacı kalfası Sabri Nuri Doğançay delege, Öğretmen Kılıç Kökten, işyar Ahmet Sunat, Mustafa Ant üye.

Gösterit Şubesi

Uray işyari Lütü Tekin Başkan, tecimer sağışmanı Hamdi Akalın delege, işçi Osman Ulcay, Mitat Canik, İşyar Mazlum İnce. üye

Soysal Yardım Şubesi

Bayan Kevser Tuksal Başkan, İlk Öğretim ispekteri Ali Kazanoğlu delege, Bayan Sacide Şahin, Dr. Rafet, öğretmen Hayrı Özer üye.

Spor Şubesi

Öğretmen İhsan Başkan, işyar Eşref Demirağ delege, işyar Mehmet Eren Ali Rifat Salcı. Lütü Deveci üye,

Halk Dershaneleri ve Kursları

Öğretmen Avni Ayata Başkan, öğretmen Falih Atlı delege, öğretmen Hulûsi Sürmen, Hamdi Ünal, Hakkı Eren üye.

Kitapsaray ve Yayın Şubesi

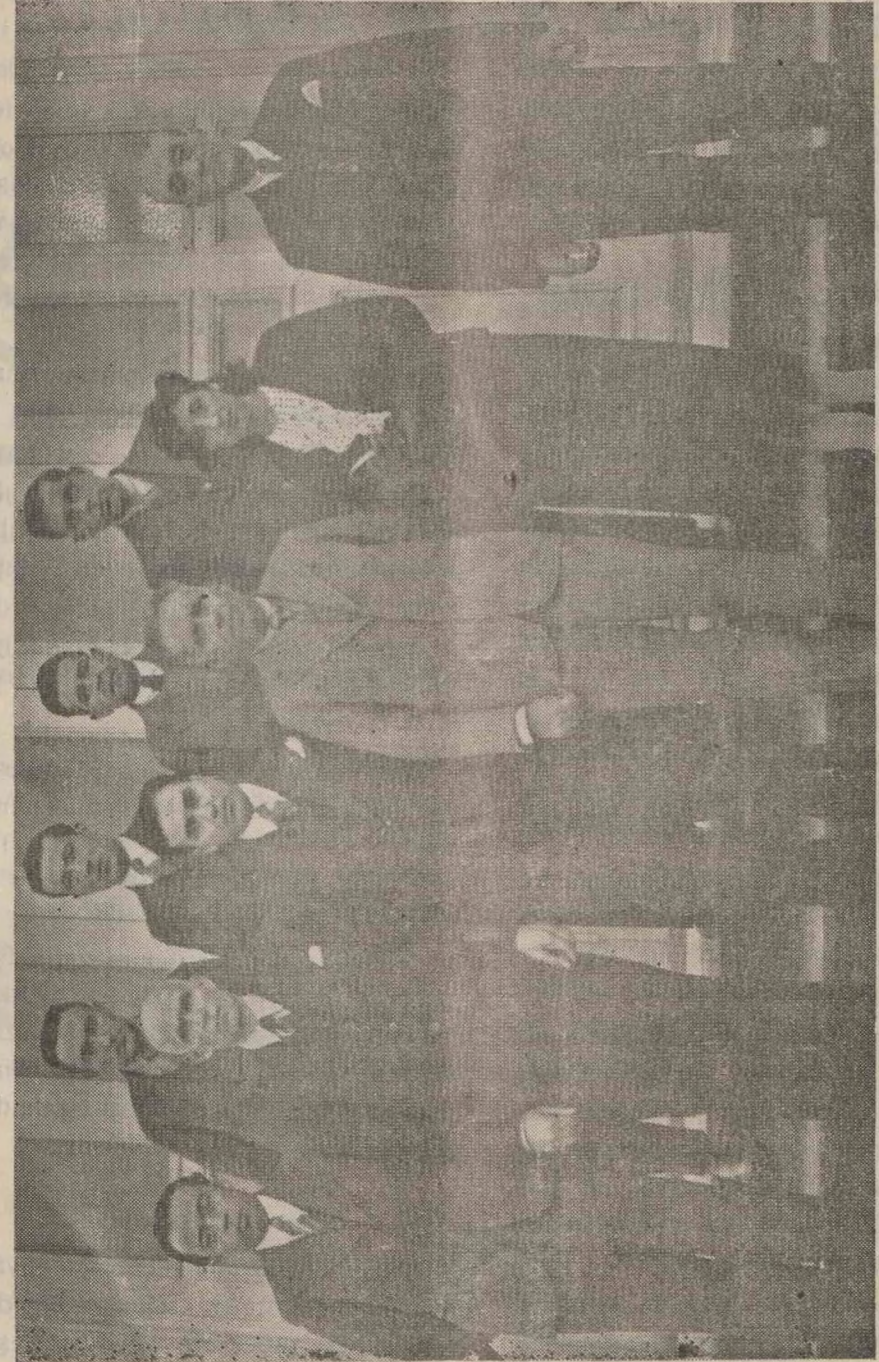
İşyar Şefik Alışık Başkan, Necdet Dinizli delege, işyar Reşat Aşar. tecimer Cemal Erlik, Ahmet Rauf üye.

Köycüler Şubesi

İşyar Cudi Gürsoy Başkan, Ziraatçı Mustafa Çakır delege, İşyar Nedim Ergüneş, Emekli işyar Selim Güneş, işyar Rıza Kiper üye.

Müze ve Sergi Şubesi

Öğretmen Lebip Konuksever, Bayan Nebahat Erker delege, öğretmen Şükrü Soykan, Abdullah Enis, tecimer Osman Zeybek üye.

1934 - 1936 Yıllarında
Halkevi Yönetim Kurulu

Bir Yılda Neler Yapıldı?

Evimizin 1935 yılı içindeki çalışmalarını gösterir rapordan aldığımız bazı kısımları bir yılın kınavlarını saptamak üzere kıvançla sayfalarımıza geçiriyoruz:

Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi

Bir yıl içinde çeşitli konular üzerinde 30 konferans verilmiştir. Konferans konuları, büyük Türk devriminin her yönündeki başarılarına, sosyal ve ekonomik gidişlere, sağlık ve dil çalışmalarına aittir. Bu konferanslar çoğunlukla şube üyeleri olan öğretmenler, doktorlar ve işyerleri tarafından verilmiştir. Konferanslar halk üzerinde büyük etkiler bırakmıştır.

Yunus Emre, Karaca Oğlan, Mimar Sinan, Namık Kemal, için geceler tertip edilerek bu şahsiyetlerin hayat ve eserleri anılmıştır.

26 Eylül Dil bayramı çok canlı ve parlak surette kutlanmıştır. Toplantıda sekiz aytaç söz söylemiş ve öz dil ile yazılmış şiirler okumuştur.

Cumhuriyet Bayramındanberi (19 Mayıs) adlı kültürel bir aylık dergi çıkarmağa başlamıştır. Bölgenin her türlü ertik adamlarının yazılarını bir arada toplayan bu dergi büyük bir ilgi uyandırmış ve aydınlar tarafından sevinçle karşılanmıştır.

Her ay düzenle çıkan bu dergiden başka yersel ve kültürel incelemeler sonuçları küçük broşürler halinde çıkarılmağa karar verilmiş ilk eser olarak şube başkanı C. Güliekinin dil devri-

minden ötürü söylediği ayta ve söylevler Öz dile doğru adlı bir broşür olarak basılmış ve dağıtılmıştır. Samsun tarihi üzerindeki çalışmalar ayrıca basılacaktır.

Ar Şubesi

Şube müzik kolunun Keman, Piyanolar dershanelerinde 36 Bayan, 59 Bay olmak üzere 95 talebe vardır.

Bir yıl içinde altı konser verilmiştir. Her konserde orta hesapla 300 kişi bulunmuştur ki bütün konserlerin dinleyicisi 1800 kişi demektir.

Bafra ilçesine bir gezi yapılarak 800 kişiye yakın dinleyiciler karşısında bir konser verilmiştir.

Resim kolu bir sergi açmış, 350 eser göstermiş, 850 kişi tarafından gezilmiştir.

Gösterit Şubesi

Bir yıl içinde dört temsil verilmiştir. Temsiller ikişer defa gösterilen İstiklâl Piyesi ile Himmetin oğlu adlı müzikli piyestir. Temsiller Kâzım Paşa Sine-masında verilmiş 2000 kişi tarafından büyük bir ilgi ile seyredilmiştir.

Spor Şubesi

Halkevi kurağının küçüklüğü yüzünden bütün şubeler sığışamadığından spor şubesi ayrıca bir binaya yerleştirilmiştir. Şehirde mevcut altı futbol kulübü bu binaya geçerek evimizin himayesine alınmıştır.

Bu şubenin üyeleri diğer kulüplerde faaliyet olduğundan evimizin başlı başına spor kınavı yoktur.

Halkevi spor şubesi vasıtasıyla sporculara senede 1000 liraya yakın para yardımında bulunmuş, güreşçilerin egzersiz yapmaları için bir kurağla, parti tarafından 11 bin lira harcanarak bir stad yapılmasına vasıta olmuştur.

Sosyal Yardım Şubesi

Bir yıl içinde Kadın, Erkek 22 yoksula 174 lira para, yiyecek ve giyecek yardımında bulunmuştur. Yoksul okul talebelerine kitap temin edildiği gibi şubeye baş vuran hastalarda tedavi e tirilmiştir.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi

Şubenin açtığı yabancı dil kurslarında 74 talebe asırlanmaktadır. Samsun ceza evinde bir ulus dershanesi açmış. Kıran ve Mevrek köylerinde açılan ulus okullarında 85 yurttaş okuyup yazma öğretmiştir.

Kitapsaray ve Yayın Şubesi

Her ertikten 590 yurttaş kitap oku-

muştur. Günlük ajaanslar ve diğer yayınlar radyo ile halka dinletilmiştir. İnkılâp Harketleri adlı bir broşür basmış, Samsun gazetelerinde köylünün sosyal bilgisini artıracak yazılar yazmıştır.

Köycülük Şubesi

Tütün çiftçisine erken fide yetiştirmek usüllerini göstermek üzere bir kurs açılmış evin arka bahçesine fennî fidelik yapılmıştır. Bu kursa 36 köyden gelen 187 kişi devam etmiştir. Aynı konu üzerinde bastırılan bir broşür köylüye parasız dağıtılmıştır. Köylüye 3000 akrsya fidanı, Amasyadan getirilen 1200 bağ çubuğu dağıtılmıştır. Köy gezilerinde köylüye göz, yaprak, kalem aşıları öğretilmiştir. Arıcılığın yayılması için köylüye önemli bilgiler verilmiş, modern kovan örnekleri verilmiştir. Tütüncülüğe çok zarar veren danaburnu böceğinin öldürülmesi için parasız zehir dağıtılmıştır.

Müze ve Sergi Şubesi

Verli tarla ürünleri ile tarihsel incelemeler sonucu ele geçen para, testi ve saireden birleşik iki kolleksiyon hazırlanmıştır.

Halkevi üyelerinin

Ertiklere göre ayrılışı

Şubeler :	Avukat	Doktor	Öğretmen	Tecimer	İşçi	Çiftçi	G. sanat	Bayan	Bay	Vekûn
Dil, Tarih, Edebiyat	1	2	100	0	99	1	5	73	135	208
Ar Şubesi	0	1	17	3	138	1	34	24	170	194
Ggsterit Şubesi	1	1	15	2	87	1	0	10	97	107
Spor Şubesi	0	3	10	14	366	5	2	3	397	406
Sosyal yardım şubesi	4	22	6	10	653	0	0	121	574	695
Halk Dershaneleri ve kurslar şubesi	0	0	38	1	51	0	0	12	78	90
Kitapsaray ve yayın şubesi	3	1	30	0	42	0	0	6	70	76
Köycüler Şubesi	5	7	8	9	133	142	2	1	305	306
Müze ve sergi şubesi	0	2	20	8	24	1	0	5	50	55
Vekûn	14	39	244	47	1593	151	43	255	1876	2131

Sahibi : Halkevi Başkanı Dr. Ertuğrul Baykal

Yayın Direktörü : Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi Başkanı C. Gültekin

C. H. P.
Şehremini Halkı
KUTUPANESİ
N° ———

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/800912
DERGİLER 19 MAYIS SAMSUN HALKEVİ DERGİSİ 5, (1936)
Markası: MARKASIZ Bulunduğu Yer: Konusu:

